

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

”Snatteranka och mulåsna!” – En jämförelse av kapten
Haddocks kraftuttryck i översättningarna av *Det hemliga
vapnet*.

Josephine Johansson

Specialarbete, NS1301 15 hp
Ämne: Nordiska Språk
Termin: vt 2015
Handledare: Karin Helgesson

Sammandrag

Denna uppsats undersöker stilfigurer hos kapten Haddocks kraftuttryck och kraftiga tillmälen i de båda svenska översättningarna av Hergés *Tintin Det hemliga vapnet*. Syftet är att se om samma typ av stilfigur har behållits, ändrats eller tagits bort. Undersökningen visar att 11 stycken har behållits, fem har ändrats och 12 stilfigurer har tagits bort i den nya översättningen. Däremot tillkommer det 28 stycken stilfigurer i den nyare översättningen. Uppsatsen går vidare med att undersöka om de fem ändrade stilfigurerna uppfyller sina tillskrivna uppgifter kontextuellt. För Tintin som en produkt av en litterär underhållningsgenre, undersöks också om dessa fem exempel fyller den roande uppgiften, *delectare*. Teorier till grund för uppsatsen kretsar kring kraftuttryck, översättning och stilfigurer.

Bakgrunden för att studera översättning och val av kraftuttryck samt stilfigurer ligger i censureringsdebatten runt *Tintin i Kongo* och dess påstådda rasism i albumets text och bild. Hypotesen är att den nya översättningen visar på ändrade kraftuttryck för att vara mer politiskt korrekt än den äldre översättningen.

Nyckelord: *kraftuttryck, översättning, stilfigur, Haddock, Hergé*

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
1.1.	Syfte, hypotes och frågeställningar	3
1.2.	Bakgrund till Tintin.....	3
1.3.	Tidigare forskning.....	5
1.3.1.	Tintin	5
1.3.2.	Tidigare undersökningar.....	6
2.	Teori	7
2.1.	Vad är ett kraftuttryck?	7
2.2.	Översättningsproblematik	8
2.3.	Stilfigurer	9
3.	Material och metod	12
3.1.	Material och avgränsningar.....	12
3.2.	Definition av kraftuttryck.....	13
3.3.	Excerpering av kraftuttryck	14
3.4.	Jämföra kraftuttryck.....	15
3.5.	Diskussion av metoden	15
4.	Resultat – kraftuttryckens stilistik.....	17
4.1.	Frekvens Janzon & Janzons översättning	17
4.1.1.	Kraftuttryck	17
4.1.2.	Kraftiga tillmälen	18
4.2.	Frekvens Wahlbergs översättning.....	19
4.2.1.	Kraftuttryck	19
4.2.2.	Kraftiga tillmälen	20
4.3.	Frekvens av rutor med både kraftuttryck och kraftiga tillmälen.....	21
4.4.	Jämförelse av stilfigurer i översättningarna	21
4.5.	Huvuduppgifter och <i>delectare</i>	22
5.	Diskussion	25
6.	Litteraturförteckning	28
6.1.	Digitala källor	28
6.2.	Tryckta källor.....	29

7.	Bilagor.....	31
7.1.	Jämförelse stilfigurer.....	31
7.2.	Kraftschema	34

1. Inledning

”Vad som helst kan heta vad som helst – bara vi är överens om det”
(Andersson 2015:5)

Citatet ovan kommer från Lars-Gunnar Anderssons språkspalt i Göteborgs-Posten. I ingressen står en enda mening: ”Det finns oftast inget givet samband mellan ords uttryck och dess innehåll.” Detta vill jag relatera till de färgfulla kraftuttryck den fiktive karaktären kapten Haddock från Tintin-albumen yttrar. Denna uppsats kommer kraftuttrycken att jämföras stilistiskt mellan den första och den andra svenska översättningen av albumet *Det hemliga vapnet*.

Under 2000-talet har det andra av alla utgivna Tintin-album, *Tintin i Kongo*, varit under massiv kritik på grund av dess påstådda rasism (Dagens Nyheter: 2012-09-25). Albumet har också plockats bort från en del bibliotekshyllor, som till exempel i Askersund. Detta framför allt ”på grund av de rasistiska bilderna” (Dalén 2012). Vid en enkel sökning i bibliotekets katalog på internet finns inte *Tintin i Kongo* att hitta, men ska dock gå att låna ”i olika vuxensammanhang” (Perizzi 2012). I belgisk domstol 2012 slogs det fast att Hergé inte hade avsikt ”att sprida rasistiska åsikter eller förakt för kongoleserna”. Hergé har själv sagt att han inte var nöjd med albumet (Dagens Nyheter: 2012-12-06). Annan litteratur som också kritiserats är Astrid Lindgrens *Pippi Långstrump*. Hittills har Pippis pappa benämnts som ”negerkung” på Kurrekurredudden, men i samband med sjuttioårsjubileumet som infaller 2015 utges en nyutgåva. I denna är Pippis pappa numera ”Söderhavskung” (Olsson 2015).

Både *Pippi Långstrump* och *Tintin* avnjuts av barn, men Farr (2005:9) skriver att *Tintin* kan läsas på många olika nivåer och erbjuda underhållning för både barn och vuxen. Serien är, enligt Hergé själv, ämnad för ”alla unga människor mellan 7 och 77”. Farr (ibid) skriver att barnet grips av spänningen, humorn och farsen, medan den vuxne dessutom finner politisk satir och parodi, ordvitsar och föregripande framåtblickar. Översättaren till den nyare versionen av *Tintin*, Björn Wahlberg

(Nordegren i P1:2009-01-21) är inne på att man som barn identifierar sig med Tintin, för att i vuxen ålder gå över till kapten Haddock och vilja ha ”lugn och ro”. När man sedan passerat 50, står man enligt Wahlberg inför ett val: ”man kan gå den mörka sidan och bli Rastapopolos, skurken, eller så blir man den smärta, intelligenta Kalkyl eller så blir man totalt inkompetent: Dupontarna” (ibid).

Den karaktär som många minns från *Tintin* och som denna uppsats kommer att ha sitt fokus runt är kapten Haddock. Farr (2005:9) skriver i sin guide till *Tintin* att det som gjort Haddock till den mest sympatiska karaktären i Tintinäventyren är ”hans hetsiga humör och hans obegränsade och underbara repertoar av helt vansinniga kraftuttryck”.

Alla Tintin-albumen har översatts från franska till svenska och finns att läsa i två olika översättningar. Ingo (2007:130) skriver i *Konsten att översätta* att även om det bara går en kortare tidsperiod mellan två översättningar, uppstår ett behov av förklaringar och tillägg på grund av kulturella skillnader. Språket i sig förändras också vilket gör att redan översatta verk måste översättas på nytt.

Med bakgrund i debatten runt *Tintin i Kongo* och den censurering media kommit att tala om är min hypotes är att den nyare översättningen av Tintin har ändrat kraftuttrycken så de blivit mer politiskt korrekta. Ordet ”censur” kommer från latinets *censu'ra* vilket betyder granskning och förklaras vidare: ”förhandsgranskning av innehållet i olika kommunikationskanaler” (NE ‘censur’ [www]). Elensky (2012) skriver om en mer modern och subtil censur, när litteraturen är svår att få tag på. Detta skriver Elensky (2012) att det egentligen inte kan kallas censur i ”någon sträng mening”, men däremot ska vi ha tillgång till välfyllda bibliotek.

I denna uppsats kommer jag undersöka två olika översättningar. Med nästan 40 år emellan dem är det troligt att både kulturella skillnader och skillnader i språket påverkar översättningen. *Tintin* konsumeras av liten som stor och Haddock är en älskad karaktär till stor del för sina kraftuttryck. Med detta till grund för uppsatsens syfte vill jag också se hur stilfigurer används i uttrycken. Stilfigurer är en viktig del i retoriken, vilket redan på Aristoteles tid kallades ”talandets konst” (Johannesson 2008:12). Och vem talar konstfullt om inte Haddock?

1.1. Syfte, hypotes och frågeställningar

I denna uppsats undersöks kapten Haddocks¹ olika kraftuttryck. Jag vill se om och hur dessa skiljer sig mellan de båda svenska översättningarna, för att sedan fortsätta analysen med vilka stilfigurer Haddocks uttryck har och om stilfigurerna har ändrats, behållits eller tagits bort mellan översättningarna. Min hypotes är att den nya översättningen kommer visa på ändrade kraftuttryck för att vara mer politiskt korrekta för 2000-talet än den första översättningen.

Detta görs genom att besvara följande frågeställningar: Hur är förekomsten av Haddocks kraftuttryck i den nya och den gamla översättningen? Skiljer sig kraftuttrycken betydelsemässigt? Vilka stilfigurer använder Haddock i sina kraftuttryck?

1.2. Bakgrund till Tintin

Skaparen av Tintin, Georges Remi, mer känd under sitt alias Hergé² började sin karriär som assistent på prenumerationsavdelningen på den katolska dagstidningen *Le Vingtième Siècle*. Hergés talang som tecknare upptäcktes dock snabbt och han blev ombedd att redigera en veckovis utkommande barnbilaga till tidningen. För att fylla bilagan, inspirerades han av amerikanska förebilder och skapade reportern och serien Tintin. Den 10 januari 1929 mötte Tintin läsarna för första gången (Farr 2005:8). Förutom för de första historierna (som exempelvis *Tintin i Kongo*) lät perfektionisten Hergé varje projekt ta sin tid, genom researcharbete som resulterade i mycket noggranna detaljer (ibid).

Det hemliga vapnet började publiceras i december 1954. När hela serien publicerats var formatet ett album. Resterande serier skulle också ha detta format. *Det hemliga vapnet* anses vara ett av Hergés främsta då det är producerat av ”en ytterst noggrann och inspirerad studio”³. Albumet har likheter med den samtida

¹ Vilken härifrån endast kallas Haddock.

² Initialerna omkastade, med franskt uttal.

³ Studios Hergé var en studio av tecknare som arbetade ihop med Hergé, främst med *Tintin*. Den grundades 1950 och lades ner 1986 (Seriewikin [www]).

filmen genom både ämnesval och komposition. Hergé försökte teckna scenerna som ”filmtagningar” med avstånds- och närbilder och genom studios medarbetare fick han extra hjälp med detta (Farr 2005:145). I följande stycke ges en resumé av serien, detta för att lättare kunna följa med i kontexten kring kraftschemat (bilaga 7.6.).

Berättelsen börjar lugnt för Haddock och Tintin, de är ute på en promenad och Haddock njuter av lugnet, stillheten och tystnaden. Moln tornar upp sig, detta även metaforiskt när konstiga ”olyckor” med glaskrossning inträffar. Tintin relaterar detta till professor Kalkyls pågående experiment, men när de undersöker dennes laboratorium påträffar de en skurkaktig man. I tron att Kalkyl svävar i fara på sin resa till Genève, reser Haddock och Tintin också dit. I Genève söker de efter Kalkyl, men blir vid flertalet tillfällen uppehållna av skurkarna som försöker ta livet ur dem. Vid sitt fortsatta sökande kommer de till professor Topolino, som bakbundits i sin egen källare. Hotbilden växer, under efterföljande samtal exploderar det och en stor del av professor Topolinos hus lämnas i ruiner. De överlever och fler ledtrådar uppdragas. I skydd av natten åker de till Borduriens ambassad. Här får de en skymt av Kalkyl som förs bort i båt av några andra skurkar. De följer efter i först helikopter, sen till fots och därefter i bil, men ändå flyger Kalkyl iväg bortförd den här gången av syldaviska skurkar. Väl i Bordurien kommer de genom en lyckoträff över ”frigivningspapper” för Kalkyl. Detta genom ett besök i Bianca Castafiores loge efter hennes operaframträdande. Förklädda beger de sig till Kalkyls fängelse och kan ta med sig Kalkyl. Frigivningspapprena var inte tänkta att komma i bruk, så när stölden uppdragas förföljs trion. De kommer hem till Moulinsart, där Kalkyl hittar sina ritningar över sitt experiment. Kalkyl bränner upp dessa då han förstår att många skulle vilja använda hans uppfinning i krigets tjänst.

”Skådespelaren” Haddock har ett brett förråd av kraftuttryck. Hergé fick idén till dessa uttryck när han år tidigare bevittnat ett gräl mellan en kvinnlig grönsaksförsäljare och en kund. Efter en lång tirad av förolämpningar kunde försäljaren fyra av den slutgiltiga skymfen som inte gick att bemöta: ”Din eländiga fyrmaktspaktare där!” (Farr 2005:96). För Haddocks del, valde Hergé ut kraftuttryck som var klangfulla och inspirerades av nautiska, naturvetenskapliga, etnografiska och zoologiska termer. Farr (2005:97) skriver att flera av uttrycken är helt omöjliga att översätta. Exempelvis i den svenska översättningen är Haddocks vanligaste

uttryck: ”Bomber och granater!” och ”Anfakta och anamma!”. De franska originaluttrycken är ”Mille sabords!” (= tusen kanonportar) och ”Tonnerre de Brest!” (= kanonmuller från Brest) (ibid). Översättaren Wahlberg (Nordegren i P1:2009-01-21) berättar att Hergé var väldigt mångordig. Det är många ord som står i pratbubblorna i källtexten (ibid). På Janzon & Janzons tid var det inget ovanligt att man förkortade och censurerade lite i barnlitteratur, men Wahlberg berättar att: ”Det var min bärande idé att vi skulle ta med allt nu.”

1.3. Tidigare forskning

1.3.1. *Tintin*

Farr skriver om Tintin och Hergé, och har med sin guide kommit med mycket bakgrundsinformation om både hur kraftuttrycken kom till liv och hur albumet *Det hemliga vapnet* skiljer sig från de tidigare albumen. Farris bok har översatts av Björn Wahlberg, vilken också berättar i radioprogrammet Nordegren i P1 om hur han tänkte vid nyöversättningen av Tintin.

Noréus har skrivit en uppsats kring hur romerna presenteras i de olika översättningarna av albumet *Castafiores juveler*. Resultatet som presenteras säger att det finns tydliga exempel på censur i Janzon & Janzons översättning från 1977. Vissa pratbubblor är skrivna med en avvikande handstil, troligen gjorda av förläggaren ”i sista stund”.⁴ Det finns också exempel på nedtonade kommentarer och tillägg, gjorda av Janzon & Janzon själva. Dessa förändringar kopplar författaren till den ökade medvetenheten i samtiden (Noréus 2010:21). Noréus (2010:7) skriver att det pågick en debatt i Sverige om romernas utsatta situation under tiden *Castafiores juveler* översattes. Fram till 1965 fick de varken bo i lägenhet eller gå i skola i Sverige (ibid). Det låg helt enkelt inte i tiden med karaktärer som skulle uttrycka fördomar gentemot romerna. Noréus kopplar också censureringen till att Janzon & Janzon hade barn som målgrupp (Noréus 2010:21).

⁴ I Janzon & Janzons översättning av *Det hemliga vapnet* är det bara ruta 3C på sida 62 som har en avvikande handstil.

1.3.2. Tidigare undersökningar

Stenberg skriver om Haddocks vanligaste kraftuttryck, ”Anfäkta och anamma och regera!” och ”Bomber och granater!”. Haddocks påhittade svordomar ”känns” till skillnad från ”fan” och ”helvete” vilka ingår i ”den begränsade svordomsflora vi drar med oss idag” (Stenberg 2012 [www]).

Wendt (1994) kategoriserar Haddocks alla uttryck, där han delar upp dem emellan kraftuttryck (134 olika) och tillmälen (299 olika). Frekvensen mellan albumen visas i en tabell (Wendt 1994:77). Wendt (1994:76) skriver att fördelningen av kraftuttryck är ojämn, de fem vanligaste står för nästan hälften av alla förekomster. Hos tillmälena finner Wendt att dessa har större variation. ”Bandit” är det tillmäle som har högst förekomst (25 gånger) (Wendt 1994:76). Wendt avslutar sin artikel med att säga att Haddocks språk ”säger mer om hur allmänspråket mestadels **icke** är” (Wendt 1994:84).

Falk skriver om förolämpningar under 1600-talet i sin avhandling. Förolämpningen ses här som en språklig handling (Falk 2011:16). Att förolämpningarna också togs till domstol ser Falk som ett uttryck för att dessa hade en annan språklig och social funktion än i dagens språkbruk (Falk 2011:239). Falk (2011:246) skriver att förolämpningarna uppfattades på ett sådant sätt att de påverkade det sociala anseendet hos den förolämpade. Kulturen är på denna tid mer muntlig och man antog att talaren försöker anpassa sina ord till verkligheten (ibid).

2. Teori

2.1. Vad är ett kraftuttryck?

Inledningens citerade Andersson (1989:78) skriver att ett kraftuttryck inte behöver vara ett tabubelagt ord. Däremot är tabubelagda ord starka, laddade och kraftfulla på något sätt (ibid). Ett kraftuttryck är heller inte samma som kraftigt laddade ord. Ett ord som ”knarkare” är kraftigt laddat men inget kraftuttryck. Det som gör ett ord till ett kraftuttryck är när dess användningsområde vidgas, vilket oftast leder till att ordet blir dubbeltydigt. Kraftuttrycket har alltså en grundbetydelse och en ny, vidare betydelse (Andersson 1989:81). Ord kan också få kraft om det används i en språklig struktur och i en social situation som normalt innehåller svordomar (Andersson 1989:82). Detta innebär att helt neutrala ord kan lånas och användas som kraftuttryck, men detta kräver att den tilltalade förstår att det sagda är något som fungerar som ett kraftuttryck (Andersson 1989:83). Med Anderssons tidigare nämnda ord: ”Vad som helst kan heta vad som helst, bara vi är överens om det”.

Andersson (1989:111) tar också upp Montagues definition och teori kring varför man svär, kallad ”The Law of Swearing”. Sammanfattningsvis säger denna att en känsla av frustration leder till en aggressivitet som man får utlopp för genom att svära.

För att gå vidare med definitionen av kraftuttryck vill jag lyfta upp Wendts artikel vari följande definition kan läsas:

”Med **kraftuttryck** avser jag här ett- eller flerordiga interjektionella fraser som uttrycker ilska, irritation, upphetsning, förvåning eller liknande och prototypiskt utgörs av traditionella svordomar och dessutom samma eller snarlika uttryck när de står som förstärkningsled inne i en sats.” (Wendt 1994:75)

Wendt analyserar också vad han kallar *tillmälen* och definierar detta enligt följande: ”de satsytte nominalfraser som gör tjänst som mer eller mindre nedsättande beteckningar, riktade till närvarande eller frånvarande, levande varelser” (Wendt 1994:75f). Falks definition av tillmäle är att det är en verbal förolämpning, men inte samma som en beskyllning (Falk 2011:14). I Falks studie om förolämpningar väljer denne att ha en vid definition av detta: som förolämpningar räknas allt kränkande språkbruk som identifierats i materialet (Falk 2011:15).

För min undersökning kommer jag att dela upp kraftuttrycken mellan ”kraftuttryck” och ”kraftiga tillmälen”. Detta definieras i kapitel 3.

2.2. Översättningsproblematik

När det kommer till att översätta, skriver Ingo (2007:127f) att textens syfte eller funktion är viktig. Han skiljer mellan tre grundfunktioner; informativ, expressiv och imperativ. Den informativa funktionen lägger fokus på språket som kunskapsförmedlare, översättaren ska sträva efter klarhet, exakthet och entydighet. Den expressiva funktionen lägger till att språket förmedlar känslor och utgångspunkten är språkbrukarens subjektiva sätt att förhålla sig till det ämne som ska beskrivas. För översättaren är målet att läsarna av den översatta texten ska känna på samma sätt som läsarna av källtexten. Den imperativa funktionen menar att språket också förmedlar handlingsmönster, som till exempel texten i reklam. Budskapets mottagare är utgångspunkten här för översättaren (ibid).

Det finns också ett antal sekundärfunktioner för språket, varav jag vill ta upp två. Den första är den estetiska funktionen, där språket är omsorgsfullt formulerat och representerar skönhetsvärden. Denna funktion kan ibland vara viktigare än den informativa funktionen. Översättaren bör då undvika en ”normal” och ordagrann översättning. Istället bör översättaren skapa ett målspråkligt uttryck som till sin form och estetiska funktion är likvärdig källtextens. Exempel för denna funktion är konstituteratur, ordspråk, ordlekar och ljudmåleri. Den andra funktionen är underhållningsfunktionen. Den ligger nära den estetiska med exempel som verbala frågelekar, korsord och humor. Här fungerar språket som medel för avkoppling, underhållning och rekreation (Ingo 2007:128f).

När det kommer till hur man bör hantera svordomar och fula ord, skriver Ingo (2007:154) att det kräver ett gott omdöme av översättaren eftersom denne måste anpassa översättningen kulturellt. Vid översättning har man i många kulturer helt rensat bort sådana ord och uttryck, även i Norden. På senare tid har det dock blivit vanligare att betrakta dessa som en naturlig del i både språket och kulturen (ibid).

Kraftuttryck, eller som Ljung (2006:43) benämner ”Utrop av irritation och förvåning” är en mycket vanlig typ av svordom i många språk. Dessa utrop är inte riktade mot någon person, utan är en kommentar till den egna situationen hos den som yttrar det (ibid). Man använder olika teman inom olika språk, Ljung (ibid) skriver att inom svenskan används termer för djävulen, helvetet och andra religiösa fenomen.

För att sammanfatta, när man översätter måste man se till källtextens syfte och funktion. När det kommer till Haddocks språk, vilket är påhittat och underhållande, bör man inte översätta ordagrant för att behålla den estetiska och underhållande funktionen. De vanligaste kraftuttrycken ”Bomber och granater!” och ”Anfäkta och anamma!” har i källtexten ”kanon” (kanonportar och kanonmuller). För att förmedla denna svordomstematik, kan översättaren välja att behålla denna informativa funktion och låta Haddock uttrycka sig inom samma tema. Man kan också tänka sig att den första översättningen har spår av det äldre nordiska sättet att behandla svordomar och fula ord, även om Haddock inte svär i någon traditionell mening.

2.3. Stilfigurer

Den typ av kraftuttryck som karaktäriserar Haddocks språk kan också ses som en typ av retoriska figurer, ”Anfäkta och anamma” är ett exempel på alliteration och ”Bomber och granater” är en början till en hopning. Cassirer (2003:202) skriver att inom stilistiken är de mest kända företeelserna *troper* och *figurer*. Några vanliga troper är ironi och metafor. Vanliga figurer är alliteration och anafor. Gränsen mellan dessa är flytande, men som en sammanfattande term kan man säga stilfigur. För att något ska kunna kallas stilfigur behöver avvikelser från ett hypotetiskt, okonstlat ”normalspråk” vara med avsikt att förstärka uttryckets effekt (Cassirer 2003:202).

Ett exempel från Ljung (2006:79) på hur stilfiguren eufemism kan användas som kraftuttryck när miljön inte är den rätta för ”riktiga” svordomar. Språkbrukaren kan ändå vilja krydda sitt tal med någon form av kraftuttryck och då använda en eufemism, alltså ett mildare uttryck som påminner om svordomarna men saknar deras förmåga att chockera (ibid).

När man gör en stilanalys räcker det enligt Cassirer (2003:203) inte bara att känna igen och beteckna stilfigurerna. Man måste också ange deras funktion och verkan (ibid). Stilfigurerna kan fylla någon av följande huvuduppgifter från retoriken: att informera (docere), att inge lust (delectare) och att inspirera (movere) (ibid). Cassirer (2003:202) skriver också att det inte alltid är möjligt att förutse dessa effekter av stilfigurerna.

I tabell 1 nedan redogörs det för ett antal stilfigurer med exempel från Cassirer. Här hittar man stilfigur, Cassirers förklaring med exempel och den eventuella huvuduppgift som den kan tänkas fylla inom retoriken (Cassirer 2003:207–216). Stilfigurerna akronym och onomatopoetiska ord har inte angetts någon huvuduppgift i Cassirers översikt.

Tabell 1. Stilfigurer, exempel Cassirer

<i>Stilfigur</i>	<i>Förklaring</i>	<i>Exempel Cassirer</i>	<i>Retorisk huvuduppgift</i>
Akronym	Förkortning med initialbokstäverna	CSN, SKF, SCB	
Alliteration	Upprepning av samma konsonant + vokal eller konsonant förbindelse. Ibland också med vokalupprepning.	”Lilla söta fröken Fräken ifrån Fryken”	delectare
Assonans	Ljudlikheter inne i ord	”Jag ville jag vore i Indialand”	delectare
Eufemism	Förskönande omskrivning	gå bort, avsomna (för dö)	delectare
Hopning med variation	Upprepning av minst tre ord eller uttryck med liknande betydelse.	”Hans intresse för dylika ting var minutiöst, patetiskt och utan gräns.”	movere, delectare
Metafor	Överföring	”Språkets deodoranter” (Robert Adams om eufemismer)	docere, delectare
Onomatopoetiska ord	Ljudhärmande, förstärker ordets symboliska funktion.	dunder, buller, prassla	

Ordlek	Utnyttjar mångtydighet och motsättningar mellan exv. stavning och uttal.	I love Hjo	delectare
Retorisk fråga	Frågeformulerat påstående	"När tänker du egentligen lära dig att ..."	moveere

Vid en första läsning av Haddocks uttryck och språk, kan man se att det skiljer från ett okonstlat, hypotetiskt "normalspråk". Därför vill jag se hur översättarna valt att använda stilfigurer i Haddocks kraftuttryck. Eftersom Tintin läses främst i underhållande syfte, kan man också anta att stilfigurerna som används fyller en delectare funktion. Cassirer (2003:19) förklarar att begreppet delectare ofta är "ensidigt översatt med 'underhålla'". I Haddocks fall kommer jag fortsatt benämna delectare i samband med "att roa", även om Cassirer översätter det med "att inge lust". Jag kommer undersöka om stilfigurerna som ändrats mellan översättningarna har en tillskriven och en faktisk delectare funktion. I viss mån kommer jag behöva titta på hela situationen som uttrycket yttras i. Skulle det visa sig att stilfigurerna fyller docere eller moveere, att stilfigurerna inte bara finns där för att roa, kommer jag gå vidare kontextuellt för att till sist se om min hypotes stämmer: att den nya översättningen kommer visa på ändrade kraftuttryck för att vara mer politiskt korrekt för 2000-talet än den första översättningen.

3. Material och metod

3.1. Material och avgränsningar

Haddocks kraftuttryck hämtas från albumet *Det hemliga vapnet* i båda de svenska utgåvorna vilka är Karin och Allan B. Janzons översättning 1968⁵ samt Björn Wahlbergs nyöversättning 2005. För undersökningen ville jag ha ett album där det förekommer många kraftuttryck i. Frekvenstabellen i Wendts artikel över kraftuttryck samt tillmälen var till hjälp med detta. Enligt denna var de album med högst frekvens *Solens tempel*, *Det hemliga vapnet* och *Koks i lasten*. Albumet *Solens tempel* togs inte med i underlaget, då det hör ihop med *De sju kristallkulorna*. Av de två återstående valdes *Det hemliga vapnet* då den var lättast att hitta i båda översättningarna.

För min undersökning delas kraftuttrycken upp mellan ”kraftuttryck” och ”kraftiga tillmälen” i resultatdelen. De tillmälen som inte har fått någon utvidgad betydelse i sin användning, kommer inte att upptas i mitt material. Om till exempel någon stjälar en bil och Haddock ropar ”Tjuvar!” efter bilen, räknar jag detta som ett vanligt tillmäle och inte ett kraftfullt tillmäle. Jag definierar tillmälen med att Haddocks yttrande ska ha en riktning mot någon eller något, till skillnad från kraftuttrycken som kommenterar situationen och ger utlopp för känslor.

Nedan följer avsnitt där jag förklarar hur jag har definierat kraftuttryck och kraftiga tillmälen, excerperat samt jämfört dem. Stycke 4.3. visar på metoden för att definiera vilka rutor kraftuttrycken och de kraftiga tillmälena rör sig inom när jag samlat dem i kraftschemat vilken finns som bilaga under 7.2. Till sist följer ett stycke om hur jag hanterat eventuella svagheter med metoden.

5 Denna översättning trodde jag först var den första, men enligt Uhlin [www] verkar det som *Det hemliga vapnet* tidigare översatts i tidningar. Dessa är troligen inte en komplett historia, varför det fortfarande är Janzon & Janzons översättning som är aktuell för materialet.

3.2. Definition av kraftuttryck

För denna uppsats vill jag ta fasta på några kriterier hos både Andersson (1989) och Wendt (1994) för min egen definition av vad ett kraftuttryck (och därmed ett kraftigt tillmäle) är:

- Uttrycket kan bestå av ett eller flera ord
- Uttrycket har en utvidgad betydelse och används inte bara i sin grundbetydelse
- Uttrycket ska inte vara ett enkelt tillmäle, som ”Usling!”. Däremot räknas tillmälen som får en utvidgad betydelse, till exempel ”Människoätare!”.⁶ Dessa benämns som kraftfulla tillmälen.
- Uttrycket ska ge utlopp för Haddocks känslor, som ilska eller förvåning.
- Uttrycket ska yttras av Haddock själv.

Enligt punkterna ovan gör jag vid denna första definition av kraftuttryck ingen skillnad på om det är ett utrop eller ett tillmäle. Det viktiga är ”kraften” i uttrycket, att uttrycket ger utlopp för Haddocks känslor och att uttrycket har en vidare betydelse. Den utvidgade betydelsen ses ur språkbrukaren Haddocks synvinkel. För att veta den lexikaliska betydelsen av orden, har jag slagit upp i SAOLs ordlista på internet. De uttryck som kommer i tillmäleskategorin är de som riktar sig mot någon person, direkt eller indirekt.

De gånger där det förekommer kraftuttryck och kraftigt tillmäle från samma ruta, har det delats upp i resultatredovisningen, exempelvis kraftuttrycket: ”Vid alla kölhalade gråsuggor” (Exempel 24, del 1).

När det kommer till vad som anses kraftfullt eller inte, försöker jag stödja mig på ovan punktlista. Likväl bör man ha i åtanke att en subjektiv avvägning görs. Eller som Cassirer (2003:237) skriver: ”Din egen intuition är den givna utgångspunkten för stilanalys”.

⁶ Skulle den person Haddock talar till eller om faktiskt i stunden praktisera kannibalism, vore ”Människoätare!” ett enkelt tillmäle.

3.3. Excerpering av kraftuttryck

Jag kommer att analysera uttrycken enskilt i korrelation till serierutan de står i. Anledningen till att uttrycken inte analyseras över flera rutor är av praktiska skäl. Det är lättare att definiera var det står om det bara är en ruta som avses.⁷

Rutindelningen är samma i båda albumen. För att ange vilken ruta som avses, räknar jag raden (vågrätt på sidan) och kolumnen (lodrätt på sidan). Sidornas komposition består nästan alltid av fyra rader (undantag sida 1, 10, 13 och 45) i något varierande proportioner. En rad benämns 1, 2, 3 eller 4. En ruta på en sida kan också vara uppdelad i två rutor, en liggande på den andra (som i exempelbilden nedan, rutan 2Da och 2Db). Om så är fallet benämns den övre rutan a och den undre benämns b. Sidornas kolumner är oftast tre eller fyra och benämns löpande A, B, C och D. De gånger en rad endast är uppdelad i tre kolumner och där en ruta skulle kunna ses som en dubbelruta (exempel ruta 1A), benämns de ändå löpande A, B, C. Det finns fler exempel på när raden är uppdelad i tre rutor, men är ungefär lika stora. Rad fyra är ett snarlikt exempel på detta. Hergé verkar ha tecknat med egna mått och inte hållit sig till en rutad mall.

Denna rutindelning redovisas delvis för att lätt kunna hitta kraftuttrycken mellan albumen, delvis för att jag ville hitta en metod att se på rutorna och uttrycken just i rutan och inte på sidan. Vissa sidor har flera exempel av kraftuttryck. Om man vill gå vidare och se på språket i varje ruta, tror jag denna uppdelning kan underlätta både definition och jämförelse.

Figur 1 är ett exempel på hur kompositionen av rutorna på en sida kan se ut och hur jag definierat rutorna.

⁷ Det enda undantaget från ”en ruta”-regeln, är exempel 60 och 61 där händelsen är intern kring Haddocks yttrande. Han kämpar med ett plåster som fastnat bedrägligt på tummen. ”...” punkterna sammanbinder också uttrycken med en kort paus.

1A			1B	1C
2A	2B	2C	2Da	
			2Db	
3A	3Ba		3C	3D
	3Bb			
4Aa		4B	4C	
4Ab				

Komposition
sida 34

Figur 1. Komposition

3.4. Jämföra kraftuttryck

Kraftuttrycken excerperats från varje album var för sig och jämförs åt båda håll. Sedan undersöks huruvida uttrycken har någon stilfigur. När en översättning har ett kraftuttryck med stilfigur, jämförs detta med den andra översättningen. Det jag specifikt vill fokusera jämförandet på, är om stilfigurerna motsvaras av samma stilfigur i den andra översättningen.

Jag tittar också kontextuellt för att se om huvuduppgiften delectare uppfylls i de rutor där stilfiguren har ändrats. Det innebär att någon ruta innan kan bli aktuell för analys, detta för att förstå Haddocks situation.

3.5. Diskussion av metoden

Den subjektiva delen av att definiera stil är också en möjlig svaghet. När det kommer till att definiera kraftuttryck och kraftiga tillmälen använder jag listan ovan i 3.2. För att definiera stilfigur, granskar jag kraftuttrycken och de kraftiga tillmälena

med Cassirers exempel som utgångspunkt. Det är min förhoppning att de flesta kommer att hålla med om de stilfigurer jag hittat och de slutsatser jag dragit. Det är dock möjligt att flera stilfigurer kan finnas. För att minimera risken för detta, har jag blivit väl bekant med texten och under denna process antecknat vad jag uppfattar som stilfigurer. Cassirer (2003:235) skriver att ”en första förutsättning för att man ska kunna analysera en text är att man är mycket väl förtrogen med den”. Jag har följt Cassirers tips om att läsa texten flera gånger samt att skriva av den (ibid).

Jag väljer också av praktiska skäl att endast titta på kraftuttryck inom en ruta. Detta då det är lätt att definiera rutan så att andra ska kunna upprepa undersökningen. Det blir också lätt att hitta det specifika kraftuttrycket när det förekommer flera kraftuttryck på samma sida. Detta gör att man tappar viss kontext äventyret igenom, om vissa stilfigurer finns över hela sidor. Jag vill ändå motivera valet av en ruta med att det är kraftuttrycken som undersöks och inte stilnivå eller stilfigurer i hela albumet.

När det kommer till delectare funktionen, kan man så klart undersöka alla exempel där stilfigurer finns. På grund av det begränsade utrymmet för denna uppsats, väljer jag att specifikt titta på de exempel där stilfiguren har ändrats översättningarna emellan.

4. Resultat – kraftuttryckens stilistik

Denna resultatdel inleds med att redovisa frekvensen av kraftuttryck och kraftiga tillmälen i först Janzon & Janzons översättning (1978) och sedan Wahlbergs översättning (2011). De rutor som både innehåller kraftuttryck och kraftiga tillmälen, redovisas på nytt i del 4.3. Del 4.4. går vidare med de funna kraftuttrycken och deras stilfigurer med att jämföra om uttrycket motsvaras av samma sorts stilfigur, en annan stilfigur eller ingen alls. Del 4.5. redovisar de tillskrivna funktionerna samt undersöker kontextuellt de exempel där stilfiguren har ändrats.

Alla exempel i texten går att hitta i bilaga 7.2. Kraftschema.

4.1. Frekvens Janzon & Janzons översättning

4.1.1. *Kraftuttryck*

Många av kraftuttrycken konstrueras med hjälp av prepositionen ”vid”. Hos Wendt ingår dessa i gruppen med prepositionsfraser tillsammans med ”för tusan” (Wendt 1994:78). I mitt material är ”vid”-konstruktionerna åtta stycken. I sju av fallen inleds kraftuttrycket och hela rutan med ”Vid alla” + beskrivande adjektiv + substantiv. De beskrivande adjektiven består av ”kölhalade” som förekommer tre gånger, ”stinkande” (två gånger), ”eländiga” (en gång) och ”usla” (en gång). Det åttonde fallet, ”vid Beelsebub”, kan betraktas som en ed, Haddock uttrycker sig ”Jag ska vid Beelsebub inte ha någon försäkring!” (exempel 13).

Eftersom Haddock i grunden är sjökapten, har vissa uttryck fått nautiskt tema. Dessa är till antal sju stycken, varav tre har ”kölhalade” i sitt uttryck. De återstående är ”pråmskeppare”, ”söndagsseglare”, ”orkaner och tyfoner” samt ”bomber och granater”.⁸

Olika konstruktioner med ”tusan” förekommer fem gånger. Det finns två stycken med ”fördömda”. Räkneord förekommer två gånger, dessa är ”tusen miljoner” och ”777 miljoner” (exempel 48 och 74).

⁸ Som tillsammans med ”Anfäktade och anamma” kanske upplevs som de vanligaste av Haddocks kraftuttryck bland gemene man.

Det förekommer också mer vanliga kraftuttryck.⁹ Här har jag fått använda min egen språkstilistiska känsla och hittat följande: ”Vad innerst in i glödheta”, ”Håll truten [...]”, ”Det var som attan”, ”Du hade ta mig tusan rätt”, ”Dra dit pepparn växer [...]”, ”Men du kan då för katten inte mena”, ”Nej, nu går skam på torra land” samt det både artiga och förolämpande ”När ska det gå in i er tjocka skalle”.

Det vanligaste av alla kraftuttryck i Janzon & Janzons översättning är ”Anfäkta och anamma”. Det förekommer elva gånger, ”Anfäkta” står självt fem gånger, ”Anamma” förekommer en gång. Det omvända ”Anamma och anfäkta” återfinns tre gånger och varianten ”Anfäkta och regera” hittas sju gånger.

Det kraftuttryck som sticker ut är ”Fårskallar och timmerstockar” (exempel 66). Detta yttras under ett telefonsamtal med Tintin, där häftplåstret som ”följt efter” Haddock genom historien irriterar honom.

När det kommer till stilfigurer finns det flera exempel på allitteration: ”Anfäkta och anamma”, ”Anamma och anfäkta”, Tusen miljoner murmeldjur”, ”Är ni spritt språngande galen” och ”Vad innerst in i glödheta”. Några retoriska frågor finns också: ”När ska det gå in i er tjocka skalle”, ”Är ni spritt språngande galen” och ”Men du kan då för katten inte mena”. ”Dra dit pepparn växer med er morbror Anton” är en eufemism, troligtvis för ”Dra åt helvete”.

4.1.2. Kraftiga tillmälen

Till skillnad från kraftuttrycken, bjuder Haddocks kraftiga tillmälen på stor variation. Här finns förvisso vissa substantiv som förekommer flertalet gånger, vilka är ”grobian” (tre gånger), ”gangster” (två gånger), ”söndagsseglare” (två gånger), ”pråmskeppare” (två gånger) och ”bandit” (två gånger). Oftast står kraftuttrycket i samma ruta med flera andra substantiv, men vid fem tillfällen är tillmälet konstruerat av adjektiv plus substantiv. Dessa tillfällen är: ”Se på den stinkande pöbeln!”, ” Inte så bråttom, min gunstig herre!”, ”Om jag möter den där ohyvlade grobianen nån mer gång...”, ”Otroligt vad slyngelaktiga de är, de där bilförarna!” och ”Det är andra gången ni två plattfotade mollusker korsar min väg!”. Det tillmäle som sticker ut med sin konstruktion är ”Pistaschgubbar med surkålsstuvning”.

⁹ För att undersöka hur vanliga dessa uttryck är, kan man gå vidare med sökning i databasen KORP.

Stilfigurer som också finns här, är alliteration och assonans i exemplen ”Plattfötter! Pråmskeppare! Pantmånglare! Politruker!” och ”Monster! Makadamplockare! Mikrodromskojare!”. Onomatopoetiska ord finns i ”Snatteranka och mulåsna! Underrätta polisen, bad jag! Och raska på, pladderkvarn...!”. Man skulle kunna se de rutor med tre eller flera kraftiga tillmälen i rad som hopning med variation, men inte i alla exempel då vissa exempel har olika betydelser. Flera av exemplen av hopning med variation har två ”vanligare” tillmälen och ett som sticker ut betydelsemässigt, som exempelvis ”vrakplundrare” eller ”människoätare”. Dessa exempel finns i kraftschemat, nummer 16, 25, 36 och 46. Metaforer förekommer också, som i ovan ”ni plattfotade mollusker” (exempel 56).

4.2. Frekvens Wahlbergs översättning

4.2.1. *Kraftuttryck*

”Anfäktat” förekommer i olika konstellationer vid totalt 24 tillfällen, varav åtta gånger tillsammans med ”och anamma”. Av dessa åtta gånger är två stycken tillsammans med ”och domdera” och tre stycken i kombination med varianter av ”vid alla bomber och granater och brisader”. ”Bomber och granater” plus eventuellt något mer förekommer totalt 16 gånger, förutom de tre tidigare nämnda. ”Bomber och” finns också i kombination med ”pyromaner” och ”moskiter”.

Några vanligare kraftuttryck som gemene man kan tänkas bruka är ”tusan” som förekommer i 18 exempel och ”bövlar/böveln” vid 11 tillfällen. ”Blixt och dunder” återkommer tre gånger i olika varianter. Det mjukare ”Vad i hela friden” finns i två exempel.

Stilmässigt finns det många eufemismer i Wahlbergs översättning. Konstruktioner med ”böveln/bövlar” som omskrivning för djävul, ”banne mig” för minsann och ”krevera” för explodera. ”Anfäktat och anamma” är som i Janzon & Janzons översättning ett exempel på alliteration, men är inte lika vanligt här. I stället finns stilfiguren hopning med variation i uttryck som ”Bomber och granater och krevader”. Onomatopoetiska ord finns i uttrycken med ”Blixt och dunder och brak”.

4.2.2. *Kraftiga tillmälen*

Flera kraftiga tillmälen har uttryck som återupprepas, ofta i ändrad numerus. Tre gånger återfinns ”Fartdåre/ar”, ”Mollusk/er” och ”Ektoplasma/iska”. Två gånger förekommer ”Landsvägsmarodör/er”, ”Lymmel/lar”, ”Råskinn”, ”Tångräkor”, ”Bandit/er” och ”Zomb/ierna”.

Vid sex tillfällen förekommer hopning med variation där skiljetecknen efter varje tillmäle är utropstecken följt av tre punkter. Tematiskt håller sig en del av rutorna mot samma tema, som trafik i exempel 16: ” Fartdårar!... Trafikdrullar!... Fyllbultar!... Landsvägsmarodörer!...”. Andra hopningar kan visa större variation, som exempel 34: ” Banditer!... Anakronismer!... Lömska lönnmördare!...”.

Många gånger får uttrycken sin betydelse och kraft metaforiskt, till exempel: ”din ektoplasmiska avfallsprodukt!” (exempel 22), ”ärans uppblåsta ektoplasma” (exempel 38), ”din envetna mygghjärna i ättiksspad” (exempel 41), ”de där infernaliska bensinslukarna” (exempel 91) och här helt utskrivna exempel 56 ”Era fördömda muterade malliga mollusker!... [...] Era gråraggiga falskspelare i tartarsås!...”.

Andra stilfigurer är alliteration som förekommer fem gånger, till exempel ”tryfferade tryffelsvin” (exempel 43). ”Malliga mollusker” förekommer tre gånger, även om det inte är en lika klockren alliteration som exempel 43. Assonans finns omvänt i ”infernaliska bensinslukarna” (exempel 91). Ordleken i exempel 29 är en intressant stilfigur som bara återfinns här tillsammans med en akronym: ”Tror ni allt är tillåtet bara för att ni har >>CD<<-märke på bilen! Certifierade Dumskallar, det är vad ni är!”. Intressant är också exempel 21, ”Pråmskeppare, jag!!!”, med tre utropstecken istället för ett. Detta är enda gången ett uttryck i Wahlbergs översättning ”understryks” med tre utropstecken.¹⁰ I detta exempel använder Haddock också tillmälet ”pråmskeppare” som i rutan innan använts emot honom själv.

¹⁰ Förutom detta, så används det två efterföljande utropstecken i exempel 8.

4.3. Frekvens av rutor med både kraftuttryck och kraftiga tillmälen

I totalt nio rutor förekommer det både kraftuttryck och kraftigt tillmäle. Exempel 28 har detta i båda översättningarna, men hos Wahlberg kommer kraftuttrycket före tillmälet. Janzon & Janzon har fyra kombinerade rutor, Wahlberg fem stycken. Hos Janzon & Janzon består kraftuttrycket tre gånger av en ”anfäkta”-konstruktion, hos Wahlberg är kraftuttrycket vid fyra tillfällen konstruerat med ”bomber”.

Dessa kombinerade rutor analyseras då jag ville undersöka om hela rutan kunde visa på någon mer stilfigur än det enskilda kraftuttrycket eller tillmälet. Dock fann jag inte några ytterligare stilfigurer.¹¹

4.4. Jämförelse av stilfigurer i översättningarna

I detta avsnitt jämförs de kraftuttryck och kraftiga tillmälen som uppvisar någon stilfigur med den andra översättningen. Detta för att se om översättningen med dess funna kraftuttryck och dess stilfigur har behållits, ändrats eller tagits bort. Jämförelsen går mellan båda översättningarna. Vilka stilfigurer som hittats i de båda översättningarnas kraftuttryck och kraftiga tillmälen redovisas nedan i tabell 2. En tabell över alla exempel med deras stilfigurer finns som bilaga 7.1.

Tabell 2. Antal stilfigurer

<i>Stilfigur</i>	<i>Janzon & Janzon, antal</i>	<i>Wahlberg, antal</i>
Alliteration	19	13
Retoriska frågor	3	0
Eufemism	1	12
Hopning med variation	6	18
Metafor	1	5
Onomatopoetiska ord	1	3
Ordlek	0	1
Akronym	0	1

¹¹ Exempel på stilfigurer som hade kunnat påträffas är anafor och epifor.

Hos Janzon & Janzon finns många exempel på allitteration, i exempel 1, 3, 4, 6, 7, 9, 27, 28, 31, 37, 47, 48, 49, 50, 51, 55 och 69. Exempel 43 och 45 är inte lika klockrena allitterationer eller assonanser, men sticker ändå ut som något snarlikt. Retoriska frågor finns bara i denna översättning, i exempel 41, 50 och 65. Eufemism i exempel 57. Onomatopoetiska ord finns i exempel 38. Hopning med variation finns i exempel 16, 25, 36 och 46. Även exempel 43 och 45 har samma form som de andra variationsexemplen, skillnaden för dessa är att de skiljer sig med betydelseinriktning. Metafor finns i exempel 56.

Hos Wahlberg finns det också en hel del allitteration, i exempel 1, 6, 29, 34, 43, 47, 48, 56, 58, 62, 66, 75 och 100. Assonans finns i ett exempel, nummer 91. Eufemismer finns det också gott om, främst som omskrivning för ”djävul”. Exempel 13, 38, 52, 57, 61, 67, 79, 84, 86, 88, 92 och 99 innehåller alla eufemismer. Hopning med variation återfinns i stor mängd, i exempel 3, 5, 7, 16, 19, 21, 24, 25, 34, 43, 45, 46, 48, 62, 74, 75, 93 och 96. Onomatopoetiska ord förekommer i exempel 39, 49 och 101. Metaforer återfinns i exempel 22, 38, 41, 56 och 91. Till sist hittas en ordlek i kombination med en akronym i exempel 29.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att Wahlberg har betydligt fler rutor med stilfigurer, 44 stycken till skillnad från Janzon & Janzons 28 rutor. Wahlberg har också fler rutor med kraftuttryck och kraftiga tillmälen. Av Janzon & Janzons 28 rutor med stilfigur, är det 11 som behållits i Wahlbergs översättning. I fem rutor har stilfiguren ändrats till en annan och i 12 rutor har Wahlberg inte någon motsvarande stilfigur. Wahlberg har i 28 rutor valt att lägga till en stilfigur. I nio av dessa rutor är den nya stilfiguren en eufemism.

4.5. Huvuduppgifter och *delectare*

Det finns 11 rutor där samma stilfigur återfinns i översättningarna emellan. De stilfigurer som återkommer på detta sätt är allitteration, eufemism, metafor och hopning med variation. De tre första kan tillskrivas *delectare* uppgiften, att roa. Metaforen kan också vara informerande, *docere*. Hopning kan inspirera (*movere*) och variation kan både fylla *movere* och *delectare* (Cassirer 2003:207–216). Av dessa 11 rutor tillkommer det också en stilfigur i tre exempel. Exempel 45 har

förutom alliteration också hopning med variation i Janzon & Janzons översättning. Från Wahlbergs översättning tillkommer hopning med variation i exempel 48 och i exempel 56 tillkommer alliteration.

Vid fem tillfällen har Wahlbergs översättning en annan stilfigur än Janzon & Janzon. Dessa exempel är nummer 3, 7, 38, 41 och 49. Tre av dessa har alliteration bytts ut mot hopning med variation eller onomatopoetiska ord. Exempel 38 med onomatopoetiska ord har ersatts med en eufemism och en metafor. Den retoriska frågan i exempel 41 har ersatts med en metafor.

De tillskrivna uppgifterna hos de stilfigurer som Wahlberg ändrat från Janzon & Janzons översättning är att roa (*delectare*) och att inspirera (*movere*). I Wahlbergs översättning har nu dessa fem exempel tillsammans alla av de tre tillskrivna uppgifterna; att informera (*docere*), att roa (*delectare*) och att inspirera (*movere*). Nedan följer dessa fem exempel och dess kontext med analys. Genom att titta kontextuellt översättningarna emellan försöker jag ta reda på om de uppfyller *delectare* uppgiften samt de eventuella tillskrivna uppgifterna.

Exempel 3 yttrar Haddock när denne fastnat uppe i kristallkronan, efter att ha talat i telefon då blixten slagit ned. I Haddocks ansikte syns irritation. I Janzon & Janzons exempel förekommer alliteration men bytts ut mot hopning med variation i Wahlberg. Den övervägande effekten i båda översättningarna är att roa.

I exempel 7 har Haddock precis stött ihop med försäkringssäljaren Serafim Svensson genom en smäll i mörkret. Haddock är irriterad både över det plötsliga besöket och över den oväntade smällen. Precis som i exempel 3 finns det alliteration i Janzon & Janzon vilket bytts ut mot hopning med variation i Wahlberg. Den inspirerande effekten av hopningen förekommer inte heller här, däremot fyller båda översättningarna den roande uppgiften.

Exempel 38 utspelar sig under helikopterjakten då Haddock försöker anropa polisen. Istället får han tag på Serafim Svensson, vilken tror Haddock bara skojar och fortsätter samtalet. Situationen är stressad och Haddocks ansikte (i rutan innan) är rödfärgat och han kokar av ilska. Hos Janzon & Janzon förekommer onomatopoetiska ord, vilket inte Cassirer tillskriver någon uppgift. Man kan tänka sig en roande effekt av dessa. I Haddocks yttrande ”Snatteranka och mulåsna!” kan man också tillskriva en informerande effekt, både till läsaren och till Svensson själv.

Hos Wahlberg finns metaforen "Ärans uppblåsta ektoplasma" vilket också fungerar informerande. Eufemismen "För tusan bövlar" är ett mildare uttryck för något starkare och fulare, och fungerar roande för läsaren i Haddocks stressade situation.

Denna situation försätter in i nästa exempel 41. Haddocks budskap har fortfarande inte nått fram till Serafim Svensson, Haddock är röd i ansiktet och irriterad. Hos Janzon & Janzon finns den retoriska frågan "När ska det gå in i er tjocka skalle att det inte alls är skämt..." och fyller en roande effekt för läsaren. Det artiga "er" i frasen skulle kunna röra mottagaren Svensson och därmed uppfylla movere. I Wahlbergs översättning finns metaforen "Men din envetna mygghjärna i ättiksspad!" vilken både informerar om hur envis och irriterande Haddock upplever Svensson, samtidigt som den roar läsaren.

I exempel 49 syns Haddock med sin sjömansmössa nertryckt över huvudet i baksätet på en bil. I rutan innan har föraren kört snabbt över ett farthinder vilket orsakat Haddocks smäll. Hos Janzon & Janzon finns det alliteration, vilket också här fungerar roande. Wahlberg har onomatopoetiska ord vilka i situationen också roar.

Genom en analys av ovan fem exempel där stilfigurerna har ändrats översättningarna emellan, kan man se att för serien som litterär underhållningsgenre uppfylls det övergripande syftet att roa. Stilfiguren hopning med variation fungerar till största del endast som roande och inte som det tillskrivna movere. Metaforerna Wahlberg valt att använda i exempel 38 och 41 fungerar också informerade samtidigt som de roar. De onomatopoetiska ord Janzon & Janzon har i exempel 38 fungerar informerande, medan Wahlbergs onomatopoetiska ord i exempel 49 fungerar roande.

De båda metaforerna är riktade till Haddocks irritationskälla Serafim Svensson. Dessa förekommer också i den nya översättningen. Även om de inte är utskrivet "fula" riktar de sig som förolämpningar mot en person. Janzon & Janzons informerande "Snatteranka" och det delvis rörande (movere) "Er tjocka skalle" är vänligare i sin ton än Wahlbergs metaforer. Janzon & Janzons översättning är alltså mer politisk korrekt i dessa exempel än Wahlbergs nyare översättning.

5. Diskussion

Denna uppsats har visat på skillnader och likheter av kraftuttryck och kraftiga tillmälen samt dess stilfigurer i Tintinalbumet *Det hemliga vapnet*. Syftet, att undersöka om samma stilfigurer återfanns hos kraftuttrycken och de kraftiga tillmälena översättningarna emellan, presenterades i resultatet att 11 stycken rutor motsvarades av samma typ av stilfigur. I fem stycken rutor hade stilfiguren ändrats. Nyöversättningen visade sig ha både mer kraftuttryck och kraftiga tillmälen samt fler stilfigurer. De rutor där stilfiguren ändrats, visade den kontextuella analysen att den övergripande uppgiften delectare uppfylls. De uttryck Haddock riktar till personen Svensson var grövre i den nya översättningen.

Min hypotes var att den nya översättningen skulle visa på ändrade och troligtvis ett mindre antal kraftuttryck och kraftiga tillmälen, för att vara mer politiskt korrekta för 2000-talet. Genom efterforskningarna om hur de olika översättarna och deras förlag tänkt, ser man att översättarens och förlagets roll är viktig för den översatta textens stil och innehåll. Både Janzon & Janzon och Wahlberg utgick från det franska originalet vid sin översättning. Förklaring till att Wahlberg både har större frekvens av kraftuttryck, kraftiga tillmälen och stilfigurer kan troligtvis sökas i översättarens egen idé och inställning till källtexten.

Censureringen är mindre i den yngre versionen. Wahlberg har försökt översätta hela Hergés text och inte göra texten ”barnläsarvänlig”. Detta kan man speciellt se i exempel 38 och 41 med de förolämpande metaforen, till skillnad från den snällare ”Snatterankan” hos Janzon & Janzon. Kanske är utvidgandet av målgrupp också en anledning till att antal stilfigurer är högre i Wahlbergs översättning. Hergé menade själv att *Tintin* passade både vuxna och barn. Som nämnts i inledningen, skriver Farr (2005:9) att *Tintin* läses på olika nivåer i olika åldrar.

Relaterat till Farr, kastar Wahlbergs identifikationsresonemang i inledningen ett större ljus på varför Janzon & Janzons översättning inte kryllar av kraftuttryck och kraftiga tillmälen med stilfigurer. Noréus (2010:21) skriver att Janzon & Janzons översättning av *Castafiores juveler* visar tydliga exempel av censur. I denna översättning har Noréus erfarit att textmängden är mindre än hos Wahlberg. Noréus

finner också att Janzon & Janzon hade barn som målgrupp, och därmed var tvungna att förenkla texten (Noréus 2010:21).

Som Ingo (2007:154) skriver, har man i Norden och andra kulturer valt att helt ta bort svordomar och fula ord när man översätter. Denna attityd har på senare tid ändrats, nu försöker man se dessa som en naturlig del av språket när man översätter (ibid). Även om Haddocks kraftuttryck och kraftiga tillmälen generellt inte är lika fula som svordomar, använder han likväl dessa för att i enlighet med Montagues (1942:196)¹² ”The Law of Swearing” lätta på trycket. Attitydförändringen till svordomar kan också förklara Janzon & Janzons mindre frekvens av kraftuttryck och kraftiga tillmälen. Man kan ha sett Haddocks uttryck som ”fult språk” och tagit bort en del av dessa.

I relation till retorikens huvuduppgifter som olika stilfigurer kan tänkas fylla, har Janzon & Janzon en stor mängd uttryck av typen delectare, uttryck som ska roa. Wahlberg använder förutom uttryck av typen delectare också en del movere, uttryck som ska inspirera, och några uttryck av typen docere, uttryck som ska informera. Haddocks kraftuttryck och kraftiga tillmälen verkar ha fått genomslag för sitt underhållningsvärde och då kan man tänka sig att stilfigurerna som används också står för funktionen delectare. I min undersökning av de stilfigurer som ändrats fyllde dessa ett roande syfte.

Det skulle vara intressant att titta på Hergés källtext och se hur stilfigurer och deras retoriska huvuduppgifter ser ut för att jämföra med de svenska översättningarna. Då jag funnit att stilfigurerna är där för att roa, kan man också tänka sig en underhållningsfunktion vilket Ingo (2007:129) skriver om. För översättaren borde det målspråkliga uttrycket bli viktigare än en ordagrann översättning. Även Wendt (1994:84) finner att efterforskningar huruvida det råder ett ”ett-till-ett” förhållande mellan den franska och, för Wendt, den (enda) svenska översättningen skulle vara givande. Wendt undrar också om de franska uttrycken är lika säregna som de svenska (ibid).

För framtida studier skulle man gå vidare med en mer multimodal vinkel. Detta genom att analysera fler element i bilden och rutan, som typsnitt, textstorlek,

¹² Hämtat från Andersson 1989:111.

skiljetecken och också hur bildelementen i rutan är tecknade. För att se en mer samhällsövergripande bild av kraftuttrycken och hur de skiljer sig, kan man använda sig av diskursanalys. Jag har nämnt vissa lexikaliska sammanhang, som att vissa av Haddocks uttryck rör sig inom ett nautiskt tema. Man skulle gå djupare med detta och undersöka vilka ord som används. I denna uppsats har jag heller inte gått ner på detaljnivå i ord, eller gjort databassökningar över faktiska frekvenser.

För att förstå Haddocks kraftuttryck och kraftiga tillmälen djupare, skulle man kunna göra en liknande undersökning i ett annat album och se om man får liknande frekvens och liknande stilfigurer.

Jag hoppas att denna uppsats har visat på Haddocks varierade sätt att uttrycka sina känslor, med kraftuttryck och kraftiga tillmälen som inte alltid är vedertagna men som vi med hjälp av kontext och stil ändå förstår innebörden av. Som nämnts, ”Vad som helst kan heta vad som helst – bara vi är överens om det”.

6. Litteraturförteckning

6.1. Digitala källor

Askersund kommuns bibliotekskatalog,

<<http://bibliotekskatalog.askersund.se/web/pub/startsidea>>

Dagens Nyheter 2012. Bakgrund: Tintin och rasismen. 2012-09-25.

<<http://www.dn.se/dnbok/bakgrund-tintin-och-rasismen/>>. Hämtat 2015-02-09.

Dagens Nyheter 2012. Belgisk domstol: ”Tintin i Kongo” inte rasistiskt. 2012-12-

06. <<http://www.dn.se/kultur-noje/belgisk-domstol-tintin-i-kongo-inte-rasistiskt/>>. Hämtat 2015-02-09.

Dalén, Karl 2012. Flera kommuner nobbar Tintin. *Dagens Nyheter* 2012-10-04.

<<http://www.dn.se/dnbok/flera-kommuner-nobbar-tintin/>>. Hämtat 2015-02-09.

Elensky, Torbjörn 2012. Härfin gräns mellan ansvar och censur. *Svenska Dagbladet*

2012-10-10. <<http://www.svd.se/harfin-grans-mellan-ansvar-och-censur>>.

Hämtat 2015-06-06.

NE = *Nationalecyklopedin* 2015.

<<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/censur>>. Hämtat 2015-06-09.

Nordegren i P1, Sverige Radio 2009-01-21.

<<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt?programid=3061&date=2009-01-21>>.

Hämtat 2015-05-21.

Olsson, Lotta 2015. ”Negerkung” tas bort i nya Pippi. *Dagens Nyheter* 2015-02-14.

<<http://www.dn.se/kultur-noje/negerkung-tas-bort-i-nya-pippi/>>. Hämtat 2015-05-21.

Perizzi, Britt 2012. Var tionde bibliotek gömmer undan Tintin i Kongo. *Aftonbladet*

2012-10-04. <<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article15549383.ab>>. Hämtat

2015-02-09.

SAOL = *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*.

<<http://spraakdata.gu.se/saolhist/start>>

Seriewikin, Studios Hergé.

<http://seriewikin.serieframjandet.se/index.php/Studios_Hergé>. Hämtat 2015-06-09.

Stenberg, Samuel. Så snackar Haddock. 2012-01-20. <<http://uppfatta.com/sa-snackar-haddock/>>. Hämtat 2015-05-21.

Uhlin, Mikael. Tintin i Sverige Kronologi & översättningar.

<http://www.angelfire.com/space/u_line/kronologi.htm>. Hämtat 2015-02-09.

6.2. Tryckta källor

Andersson, Lars-Gunnar 1989. *Fult språk Svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Andersson, Lars-Gunnar 2015. Språkspalten: Allt kan heta vad som helst. *Göteborgs-Posten* 2015-03-20, s. 5.

Cassirer, Peter 2003. *Stil, stilistik & stilanalys*. Stockholm: Natur och Kultur.

Falk, Erik 2011. *Verbala förolämpningar i 1630-talets Uppsala En historisk talaktsanalys*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala Universitet.

Farr, Michael 2005. *Tintin Den kompletta guiden*. Stockholm: Bonnier Carlsen Bokförlag.

Hergé: Tintins Äventyr. *Det hemliga vapnet*. Översättning: Karin och Allan Janzon. Stockholm: Carlsen/If. 14:e upplagan, 1978.

Hergé: Tintins Äventyr. *Det hemliga vapnet*. Översättning: Björn Wahlberg. Stockholm: Bonnier Carlsen Bokförlag. 1:a upplagan, 4:e tryckningen, 2011.

Ingo, Rune 2007. *Konsten att översätta Översättandets praktik och didaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Johannesson, Kurt 2008. *Retorik eller konsten att övertyga*. Stockholm: Norstedts.

Ljung, Magnus 2006. *Svordomsboken Om svärande och svordomar på svenska, engelska och 23 andra språk*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Montague, Ashley 1942. *The Anatomy of Swearing*. New York: Mac Millan Publ. Co.

Noréus, Lena 2010. Tintin och censuren En studie av en översättning och en nyöversättning av Tintinalbumet *Castafiores juveler*. Självständigt arbete, 15

högskolepoäng, Översättarprogrammet. Göteborg: Institutionen för språk och litteraturer, källspråk franska, Göteborgs universitet.

Wendt, Bo-A. 1994. Anfäkta och anamma din bandit! Kraftuttryck och tillmälen hos kapten Haddock i den svenska Tintin-översättningen. I: *Språkbruk, grammatik och språkförändring, En festskrift till Ulf Teleman 13.1.1994*. Wallin & Dalholm, s. 75-84. Lund: Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet.

7. Bilagor

7.1. Jämförelse stilfigurer

Här nedan redovisas vilka exempel som visar upp en eller flera stilfigurer. Nummer 1-74 följer handlingen kronologiskt. Exempel 79-101 är nytillkomna kraftuttryck och kraftiga tillmälen ur Wahlbergs översättning, dessa är också kronologiskt ordnade, men har exciperats sist. För exakt placering hänvisas till bilaga 7.2.

<i>Exempel</i>	<i>Stilfigur Janzon & Janzon</i>	<i>Stilfigur Wahlberg</i>	<i>Kontext</i>
1	alliteration	alliteration	Milou kommer med Haddocks söndertuggade hatt.
3	alliteration	hopning med variation	Haddock fast uppe i kristallkronan efter blixtnedslaget.
4	alliteration		Haddock pekar på skärvorna av en urna.
5		hopning med variation	Rummet är mörkt då strömmen gått.
6	alliteration	alliteration	Det knackar på ytterdörren i det mörka rummet.
7	alliteration	hopning med variation	Ljuset är tillbaka och inne står försäkringshandlaren Serafim Svensson.
9	alliteration		Haddock ser en medvetlös man ligga i buskaget.
13		eufemism	Haddock tilltalar Svensson som var i busken.
16	hopning med variation	hopning med variation	I rutan innan har Dupontarna gjort en kraftig inbromsning framför H&T.
19		hopning med variation	Haddock är arg över Svenssons intågande.
21		hopning med variation	Haddock i argumentation med en man.
22		metafor	Haddock har bråttom ut genom svängdörren, tilltalar mannen i exempel 21.
24		hopning med variation	Arg Haddock till Tintin, de har missat tåget.
25	hopning med variation	hopning med variation	Arg Haddock med höjd knuten hand efter en svart bil som nästan

			körde på dem.
27	alliteration		H&T undersöker en fimp som de känner igen.
28	alliteration		Haddock brände sig på en cigarett utkastad från en förbipasserande bil.
29		alliteration + ordlek + akronym	Haddock ropar och hytter med näven efter bilen.
31	alliteration		Haddock dödar fler myggor.
34		alliteration + hopning med variation	Haddock sprutar med myggsprutan efter båten vilka skurkarna flytt i.
36	hopning med variation		H&T följer efter skurkarnas båt i en helikopter.
37	alliteration		Haddock pratar i radion med Svensson vilken inte förstår allvaret i situationen.
38	onomatopoetiska ord	eufemism + metafor	Fortsatt konversation med Svensson.
39		onomatopoetiska ord	Haddock ser båten lägga ut igen.
41	retorisk fråga	metafor	Haddock är irriterad över Svensson.
43	alliteration/assonans + hopning med variation	alliteration + hopning med variation	H&T försöker lifta, en bil kör förbi.
45	alliteration/assonans + hopning med variation	hopning med variation	En till bil kör förbi.
46	hopning med variation	hopning med variation	Haddock har blivit påkörd av en bil och ligger på dess framhuv.
47	alliteration	alliteration	Haddock är kvar på huven.
48	alliteration	alliteration + hopning med variation	H&T får lift, bilen startar och Haddock åker från framsätet till baksätet.
49	alliteration	onomatopoetiska ord	Haddock slår i huvudet i bilen.
50	alliteration + retorisk fråga		Bilen har kört snabbt iväg från samhället.
51	alliteration		Bilen de följer efter har precis passerat en järnvägsbom (som håller på att fällas ned).
52		eufemism (2 gånger)	H&T hann precis igenom bommarna med sin bil.
55	alliteration		Haddock läser tidningen och blir förvånad.
56	metafor	alliteration + metafor	Haddock stöter ihop med två som följt efter dem genom äventyret.
57	eufemism	eufemism	Haddock pratar med Svensson

			igen och blir mycket irriterad.
58		alliteration	H&T åker iväg i en buss, de har fel paraply med sig som en springande man gärna vill ha tillbaka.
61		eufemism	Haddock försöker få loss ett plåster.
62		alliteration + hopning med variation	Haddock har återigen problem med plåstret.
65	retorisk fråga		Haddock i telefon med Tintin.
66		alliteration	Tintin tittar förvånat på luren, Haddock har återigen problem med plåstret.
67		eufemism	Haddock pratar i telefonen med Tintin med plåstret på handen.
69	alliteration		H&T har låst in en av deras ”vakter”
74		hopning med variation	Svensson har bosatt sig på Moulinsart vilket Haddock precis upptäckt.
75		alliteration + hopning med variation	Haddock ska äntligen få tända en pipa att avnjuta, varav Kalkyl använder elden och det exploderar i Haddocks ansikte.
79		eufemism	Haddock rusar mot slottet efter att ha hittat någon i buskarna.
84		eufemism	Haddock knackar hårt på Kalkyls hotellrumsdörr.
86		eufemism	Haddock ramlat genom svängdörren på hotellet.
88		eufemism	H&T undersöker en fimp.
91		assonans + metafor	H&T blivit förbikörda, fortsätter att gå.
92		eufemism	Haddock slängt sig ner i en vattenpöl för att kamouflera sig.
93		hopning med variation	Haddock påkörd, liggandes på huven fram.
96		hopning med variation	Mycket arg Haddock i telefon med Svensson.
99		eufemism	Kalkyl undrar var sitt paraply är och Haddock reagerar.
100		alliteration	Haddock går bestämt in genom dörren efter att ha blivit träffad av en boll rutan innan.
101		onomatopoetiska ord	Haddock arg över att inte få ha rökt sin pipa (denna gång heller).

7.2. Kraftschema

Denna tabell börjar med alla kraftuttryck och kraftiga tillmälen från Janzon & Janzons översättning och vad de motsvaras i hos Wahlberg. Exempel 76 och följande är nytillkomna kraftuttryck och kraftiga tillmälen hos Wahlberg. I denna tabell finns några överstrukna exempel, dessa har gallrats bort efter första sökningen då de inte motsvarat urvalskriterierna.

<i>NR</i>	<i>SIDA</i>	<i>RUTA</i>	<i>UTTRYCK</i>	<i>MOTSVARAS AV</i>	<i>KONTEXT</i>	<i>KOMMENTAR</i>
1	2	2B	Anfäkta och anamma...	Anfäkta och anamma!	Milou kommer med den nu tuggade hatten	
2	3	2D	Anfäkta!	Bomber och granater!	Reaktion av ruta 2Cs blixtnedslag	
3	4	1B	Anfäkta och anamma!	Bomber och granater och krevader!	Haddock fast uppe i kristallkronan	
4	4	2A	Anfäkta och anamma, min äkta kinesiska urna ...	Anfäkta och regera! Min vackra kinesiska urna!	Haddock pekar på skärvorna från urnan	
5	4	4B	Vid alla stinkande luspudlar!	Bomber och granater och brisader!...	Rummet mörkt då strömmen gått	
6	4	4C	Anfäkta och anamma, vad var nu det då?...	Anfäkta och anamma och domdera!	Det knackar på dörren i mörkret	
7	5	2A	Vad innerst in i glödheta...Vad är det för fasoner att stövla in hos hederligt folk på det viset!	Bomber och granater och krevader!	Ljuset är tillbaka och in står försäkringshandlaren Serafim Svensson.	
8	6	4B	Måtte Beelsebub ta honom och hans eländiga försäkringar och gamla morbror Anton ...	Åt fanders med den där usle försäkringskrämaren och hans fördömde morbror Anton!!...	Haddock arg över Svenssons säljande jargong	Förbannelse?
9	7	4A	Anamma och anfäkta!	Bomber och granater!...	Haddock ser medvetslös man ligga i buskaget	
10	7	4D	Vid alla eländiga pråmskeppare! Vad är det	Vad i hela friden är det frågan om nu då?	Haddock springer mot dörren där Nestor står	

			nu då?		och meddelar att det är något som hänt.	
11	8	1B	Bomber och granater...	Anfäkta!	Haddock försöker ringa polisstationen men kommer till slaktaren.	
12	9	1A	Anfäkta och regera!	Bomber och granater! ...	Haddock ser någon gömma sig i buskaget	
13	9	1C	Jag skall vid Beelsebub inte ha någon försäkring!	Det är inte fråga om några försäkringar nu, för tusan bövlar! ...	Svensson var i busken.	"Vid Beelsebub" – inte kraftuttryck utan förbannelse/ed?
14	9	4Ca	Det här är Tintin, för tusan hakar...	Men för tusan, det här är ju Tintin! ...	Haddock slår ut med handen och "visar" vem Tintin är	
15	11	4B	Precis samma sak som med den knölfödan Serafim Svenssons bil...	Den där pösmunken Serafim Svensson råkade ju ut för exakt samma sak...	Haddock är irriterat fundersam över olyckorna	Är detta ett tillmäle eller kraftuttryck?
16	12	1B	Trafikdåre!... Galning!... Analfabet!...	Fartdårar!... Trafikdrullar!... Fyllbultar!... Landsvägsmarodörer!...	I ruta 1A har Dupontarna gjort en kraftig inbromsning.	INTE HELT KRAFTUTTRYCK Eller Analfabet?
17	14	1A	Se på den stinkande pöbeln!	Titta, har du sett vilket skojarpack av nyfikna dårfinkar!...	Haddock pekar mot grinden där massa människor flockas	Tillmäle?
18	15	1A	Inte så bråttom, min gunstig herre!	Stopp där, din lymmel, inte så brått!	Haddock ställer sig i vägen för inkräktaren	Gunstig som ironi, men ändå, tillmäle?
19	16	1B	Vid alla usla söndagsseglare...	Bomber och granater och bravader!...	Arg Haddock över Svensson intågande	"Vid" – liknelse, men Wahlberg kraftuttryck.
20	16	2Bb	Anfäkta...	Anfäkta!	Haddock med tändsticksasken i handen	Nästan samma uttryck!
21	19	2B	Pråmskeppare sa ni? Grobian, det är vad ni är...	Pråmskeppare, jag!!! Bomber och granater och brisader och krevader!	Haddock i argumentation med en man	Tillmäle?
22	19	3A	Ja, det har jag, lymmel där!	Ja, tänk för att jag har det, din ektoplasmiska avfallsprodukt!	Haddock har bråttom ut genom svängdörren.	Tillmäle Janzon, kraftuttryck Wahlberg.
23	19	4A	Om jag möter den där ohyvlade grobianen nån	Om jag får tag på den där oförsämde hetsporren!	Arg Haddock skyndar till tåget	Tillmäle/Kraftuttryck

			mer gång...			
24	20	1A	Vid alla kölhalade gråsuggor! Och alltsammans tack vare den där grobianen!	Bomber och granater och krevader! Och alltsammans tack vare den där hetlevrade teknokraten!...	Arg Haddock vänd mot Tintin, har missat tåget	Janzon: Ed + ev tillmäle Wahlberg: Kraftuttryck + kraftuttryck
25	22	1C	Mördare! Vrakplundrare... Gangster! Autodidakter!	Råskinn!... Sjörovare!... Krabbsaltade tångräkor!... Fartdårar!... Autodidakter!	Arg Haddock med höjd knuten hand efter en svart bil	Mer kraftuttryck hos Wahlberg
26	23	2D	Här är ju mörkt som i en grav med svarta gardiner.	Vänta, jag ska bara ordna lyse: här är ju lika mörkt som i valfiskens buk med nerdragna persienner.	Tintin försöker läsa i en bok medan Haddock ska tända lyset.	Troligtvis liknelse och inte kraftuttryck.
27	24	2B	Anfäkta och anamma...!	Ja faktiskt, anfäkta!	T&H undersöker en fimp som de känner igen.	
28	28	4B	Vid alla stinkande blötdjur... En glödande cigarrett... Anfäkta och anamma!	Bomber och pyromaner!... En glödande cigarrett!... Åh, vilka usla, ouppfostrade luspudlar!	Haddock brände sig på en cigarett utkastad från en förbipasserande bil.	Janzon: Ed? + Kraftuttryck Wahlberg: Kraftuttryck och ev. tillmäle
29	28	4C	Mordbrännare och pyromaner!	Era krabbsaltade tångräkor! Malliga mollusker! Tror ni allt är tillåtet bara för att ni har >>CD<<-märke på bilen! Certifierade Dumskallar, det är vad ni är!	Haddock hytter med näven efter bilen	Janzon: Möjligtvis tillmäle Wahlberg: Kraftuttryck * 2, samt ordleken "CD".
30	29	2A	Mygguslingar!	Rackarns odjur!	Haddock försöker spruta myggor till döds	Tillmäle
31	29	2Ba	Anamma och anfäkta!	Eländiga blodsugare!	Fortsatt ev dödande	Janzon: Kraftuttryck Wahlberg: Tillmäle
32	30	2B	Det är ju den boven som slog mig knockout i Kalkyls laboratorium...	Det är ju den lymmel som knockade mig i Kalkyls laboratorium på Moulinart...	Haddock i en paus i det pågående slagsmålet	Tillmäle?
33	30	4C	Banditer!	Vilka uslingar!	Haddock hittar Tintin medvetslös	Tillmäle

34	31	1A	Gangster och söndagsseglare!	Banditer!... Anakronismer!... Lömska lönnmördare!...	Haddock sprutar med myggsprutan efter båten vilka skurkarna flytt i	Både tillmäle och kraftuttryck
35	31	3B	Anfäkta... Den här kabinen är ju rena myggkupan!	Bomber och moskiter! Det är en mygga till här inne i ostkupan!	H&Ts helikopter följer efter skurkarnas båt	
36	32	1A	Banditer! Vrakplundrare! Söndagsseglare!	Åh, vilka banditer! De skjuter på oss, bomber och granater!	H&T i helikoptern	Både tillmälen och kraftuttryck
37	32	3B	Håll truten med era försäkringar! Jag skämtar verkligen inte, anamma och anfäkta!	Inte ett ord till om era förbaskade försäkringar! Jag skämtar faktiskt inte!...	Haddock pratar i radion, med Svensson till Haddocks förtret	Janzon: anamma och anfäkta som kraftuttryck Wahlberg: inget kraftuttryck
38	32	3D	Snatteranka och mulåsna! Underrätta polisen, bad jag! Och raska på, pladderkvarn...!	Ärans uppblåsta ektoplasma, tänker ni underrätta polisen någon gång?... Men fort, för tusan bövlar!	Fortsatt konversation med Svensson	
39	32	4Da	Orkaner och tyfoner!	Blixt och dunder...	Haddock ser båten lägga ut igen	
40	33	1B	Vid alla kölhalade svin, vi klarade skivan!	Vi klarade oss med nöd och näppe!... Men nu faller vi, för tusan!	Helikoptern har precis undvikit en kraftledning	Janzon: Ed? Wahlberg: Möjligtvis inte kraftuttryck
41	33	2C	När skall det gå in i er tjocka skalle att det inte alls är skämt...	Men din envetna mygghjärna i ättiksspad!	Irriterad Haddock över Svensson	Janzon: ”tjocka skalle” – vidare betydelse
42	34	1B	Det var som attan...	Det var som tusan, anfäkta!	En bil kört om helikoptern som står på vägen	Haddock förvåning
43	34	2Db	Plattfötter! Pråmskeppare! Pantmånglare! Politrucker!	Snåljäpar!... Egoister!... Tryfferade tryffelsvin!... Grottmänniskor!... Stinksvampar!...	H&T försöker lifta, en bil kör förbi	Janzon: 4 st kraftuttryck Wahlberg: 2 st tillmälen, 3 st kraftuttryck
44	34	3A	Otroligt vad slyngelaktiga de är, de där bilförarna!	Det är ju helt otroligt vilka tölpar de är, dagens bilförare!	De går längs vägen	Tillmäle?
45	34	3C	Monster!	Råskinn!...	En till bil kör förbi,	

			Makadamplockare! Mikrodromskojare!	Asfaltplå gare!... Profithajar!... Sopprötter!... Trashankar!...	Haddock ropar efter den	
46	36	2C	Bandit! Människoätare! Fartdåre!	Bandit!... Likbjudare! ... Fartdåre!... Landsvägsmarodör!...	Haddock har blivit påkörd av en bil och ligger på dess framhuv	Tillmäle och kraftuttryck
47	36	3A	Anfäkta och anamma!	Malliga mollusk!... Ektoplasma!...	Haddock kvar på bilen	
48	36	4B	Tusen miljoner murmeldjur!	Anfäkta och anamma vid alla bomber och granater och brisader!...	H&T får lift, bilen startar och Haddock åker från framsätet till baksätet	
49	37	3Db	Anfäkta och anamma!	Men blix och dunder och brak!...	Haddock slår i huvudet i bilen	
50	39	1A	Är ni spritt sprängande galen?	Bomber och granater, jag lovar att vi kommer att bryta både armar och ben!	Bilen har kört snabbt iväg från samhället	
51	39	1C	Anfäkta och anamma!	Anfäkta och regera!	Bilen de följer efter har precis passerat en järnvägsbom (som håller på att fällas ned)	
52	39	2B	Anfäkta och regera!	Om det fortsätter på det här viset kommer jag banne mig att få hjärtslag!	De hann precis igenom bommarna	Wahlberg: Kraftuttryck?
53	42	1B	Anfäkta och regera!	Fort, anfäkta!	Haddock fastnat i taggtrådsstängsel	
54	42	1C	Du hade ta mig tusan rätt...	Du hade rätt, för tusan!	H&T tittar ner i bagagets lönnfack	”Tusan” – Kraftuttryck eller inte?
55	42	2D	Anamma och anfäkta om igen!	BOMBER OCH GRANATER!	Haddock läser tidningen, förvåning	Wahlberg: Versaler!
56	42	4A	Det är andra gången ni två plattfotade mollusker korsar min väg!... [...] Pistaschgubbar med surkålsstuvning!	Era fördömda muterade malliga mollusker!... [...] Era gråraggiga falskspelare i tartarsås!...	Haddock stöter ihop med två som följt dem genom äventyret.	Flera separata kraftuttryck i samma bubbla
57	44	1Da	Dra dit pepparn växer med er morbror Anton! Jag vill	Inte ett ord till om den där fördömde morbror	Haddock pratar med Svensson igen vilket	Janzon: minst ett kraftuttryck

			tala med Nestor, anfäkta och regera!	Anton! Får jag prata med Nestor, för böveln, innan jag kreverar av ilska!	skapar stor irritation för H	De övriga är tveksamma
58	45	1D	Vid alla kölhalade piggsvin...	Anfäkta och anamma!... Fort, Tintin, ge mig paraflaxet!	H&T åker iväg i en buss, de har fel paraply med sig som en springande man gärna vill ha tillbaka	Janzon: Ed? Wahlberg: Kraftuttryck + paraflaxet (slang)
59	45	2Cb	Vad tusan har jag på näsan?	Vad i hela friden har jag på näsan?	Haddock upptäcker ett plåster på sin näsa	Inte riktigt kraftuttryck
60	45	3B	Anfäkta...	Anfäkta!	Plåstret fastnat på tummen	Kompositionen på denna sida är lite annorlunda, 5 rader och på rad 3, 5 rutor.
61	45	3C	... och regera!	Tusan bövlar!	Haddock kämpar med plåstret	
62	46	1C	Anfäkta och regera! Tusan...	Anfäkta och anamma vid alla bomber, granater och krevader!	Tintin i bild, tittar mot Haddock	
63	46	1D	Den fördömda plåsterlappen har fastnat på min mössa...	Titta bara på det här förbaskade häftplåstret, för tusan!...	Haddock har plåstret på sin tumme (igen)	Janzon: ”Den fördömda” – mer beskrivande Wahlberg: Förstärkningar
64	48	3B	Jo, att vi måste se till att bli av med de där två kräken, som svärmar omkring oss, så snart som möjligt, eller hur?...	Jo, jag sa att vi måste skaka av oss de där två dyngbaggarna så fort som möjligt!	Haddock i telefon med Tintin	Janzon: mer tillmäle Wahlberg: mer kraftuttryck
65	48	4Ca	Hör nu... Ursäkta... men du kan då för katten inte mena...	Du... men... hur... Kan jag få... Men... Jaså, du menar... Bomber och gra...	Haddock fortfarande i telefon	Intressant med Wahlbergs påbörjade kraftuttryck
66	48	4D	Fårskallar och timmerstockar!	Anfäkta och anamma och domdera!...	Tintin tittar förvånat på luren	
67	49	1A	Anfäkta och regera, nej! Det är det fördömda häftplåstret, som inte vill släppa...	Nej, för tusan bövlar! Det är det här fördömda häftplåstret som aldrig vill släppa taget om mig!...	Haddock pratar i telefonen med Tintin med plåstret på handen	Hur är det med ”fördömda”?
68	49	1C	till de där två sno...	Bjuda på champagne till de här zomb...	H&T med sina ”vakter” vid	Påbörjade tillmälen?

					restaurangbord	
69	50	1A	Anfäkta och anamma!	Anfäkta och regera!	H&T har låst in en av ”vakterna”	
70	50	3D	Anfäkta!	Bomber och granater!	H&T ser militärvakter vid en port som de vill ut igenom	
71	54	2D	Anamma!...	Tusan också!...	H&T gömmer sig från Sponz, som satt sig på Haddocks mössa	
72	60	3B	Anfäkta!...	... Jag... jag tänkte inte på de där... thunder... grejerna... de där fördömda övningsgranaterna, anfäkta!	Efter explosion i stridsvagnen Haddock med sällskap flytt i, explosionen utlöst av en tändsticka H använt för att tända en efterlängrad pipa tobak	Wahlberg: fördömda?
73	61	1A	Jag ger tusan i dina ritningar...	Vi lyckades ju rädda dig, men dina ritningar får klara sig bäst de vill!...	Kalkyl hittar inte sina ritningar	Wahlberg: Om tusan räknas till kraftuttrycken, motsvaras det inte av något hos Wahlberg. (För en gångs skull!)
74	61	3B	777 miljoner fårskallar och idioter!	Bomber och granater och brisader!	Svensson har bosatt sig på Moulinsart vilket Haddock precis upptäckt	Janzon: Intressant med räkneordet
75	62	2C	Nej, nu går skam på torra land...	Anfäkta och anamma vid alla bomber och granater och brisader!	Haddock ska äntligen få tända en pipa att avnjuta, varav Kalkyl använder elden och det exploderar i Haddocks ansikte	

Nedan följer resterande uttryck som är nytillkomna i Wahlbergs översättning. Wahlbergs översättning står först, Janzon & Janzons följer i ”Motsvaras av”.

NR	SIDA	RUTA	UTTRYCK Wahlberg	MOTSVARAS AV Ja n z o n	KONTEXT	KOMMENTAR

76	3	4A	Nej, frun, det är inte hos slakteriet Sanzot, för tusan hakar!...	Nej, nu går det för... inget slakteri, min bästa fru.	Haddock i telefon, någon ringt fel under ovädret	
77	4	1Ca	Om jag någonsin får tag på den där näbbgäddan som...	Om jag bara fick tag i henne med kotletterna...	Haddock mörbultad	Tillmäle?
78	4	2B	Hur tusan kunde urnan krossas utan vidare?...	Hur kunde den krossas... det var i varje fall inte blixten eller åskknallen...	H&T tittar på skärvorna	Alla dessa har "tusan" med i det nya uttrycket.
79	7	4C	Vilken kväll, jag säger då det, tusan bövlar, vilken kväll!	Vilken kväll, jag bara säger det: vilken..!	Haddock rusar mot slottet	
80	8	1D	För tusan hakar!...	INGEN MOTSVARIGHET	Irriterad Haddock i telefon, med frun som söker slaktaren	
81	11	2B	Jag vet inte vad du tycker, anfäkt, men alla de här galenskaperna går mig snart på nerverna...	Jag vet inte hur du känner dig... men de här spökerierna går mig snart på nerverna!	H&T vid frukostbordet	
82	14	4C	Anfäkt!	Ja minsann, det har du rätt i...	En funderande Haddock	
83	15	4B	Du hade rätt i alla fall, anfäkt och regera!	Du hade kanske rätt i alla fall.	Förvånad Haddock ser lådor med glasskärvor	
84	18	3A	Jag vet att han är döv, för tusan bövlar, men någon måtta får det väl ändå vara...	Vi vet ju att han hör illa, men det finns väl gränser!	Haddock knackar hårt på Kalkyls hotellrumsdörr	
85	19	2A	Det är väl snarare ni som ska be mig om ursäkt, grobian!	Jag tycker snarare det verkar som om ni borde be om ursäkt...	Haddock i argumentation med en herre som fällt honom	Tillmäle?
86	19	3C	Jag glömde bort att det var en svängdörr, för böveln!...	Jag tänkte inte på att det var en svängdörr... och så tryckte jag på för hårt...	Haddock ramlat genom svängdörren	
87	20	1B	Jag ska säga honom ett sanningens ord, den där fördömde...	Jag skall säga honom ett sanningens ord eller två...	Arg Haddock har bråttom iväg	
88	29	1A	Det har du rätt i, för böveln!	Ja, det har du rätt i...	H&T undersöker en fimp	
89	32	3B	Vi måste hejda de där	Banditerna måste	Haddock talar i	Tillmäle?

			lymlarna...	hejdas...	helikopterns radio till Svensson	
90	34	3A	Vilka tider vi lever i, anfäkt och regera!...	INGEN MOTSVARIGHET	H&T går längs vägen	
91	34	3D	Det borde vara lag på att de där infernaliska bensinslukarna skulle stanna när man vill lifta.	Det borde vara lag på att de skulle stanna när man vill ha lift...	H&T blivit förbikörda, fortsätter gå	”Infernaliska”
92	35	2A	Ta betäckning då, för tusan bövlar!...	Kasta dig ned, ...	Haddock slängt sig ner i en vattenpöl för att kamouflera sig	Sen om Haddock medvetet valde pölen är en annan femma
93	36	2C	Bomber och granater och krevader, din missanpassade meteoritvilde!...	Gangsterfasoner!	Haddock påkörd, liggandes på motorhuvu fram	
94	38	1C	Vår vanliga otur, för tusan hakar!...	Vår vanliga tur...	Bilen de åker i måste sakta ner	
95	42	1C	Åh, vilka fockhalsar!	De bovarna!...	H&T tittar ner i bagagets lönnfack	
96	44	2A	Svensson, bomber och granater och brisader!	Herr Svensson!!!	Mycket arg Haddock i telefon med Svensson	
97	44	2B	Där bröts visst samtalet, anfäkt!	Vi blev avbrutna!	Arg Haddock marscherar iväg från telefonhytten	
98	44	2D	Och när jag tänker på att de kanske är medbrottslingar till de där patinerade zombierna som... Jaså, de har lättat ankar!	När jag tänker på att de här två kanaljerna kanske är i maskopi med Kalkyls kidnappare... Åh, de har dunstat...	Haddock, reaktion på samtalet innan	
99	59	2A	Ditt paraply, för tusan bövlar!	Du med ditt evinnerliga paraply!	Kalkyl undrar över sitt paraply och Haddock reagerar	
100	61	2B	Anfäkt och anamma!	Nej, nu blir jag rosenrasande!	Haddock går bestämt in genom dörren efter att ha blivit träffad av en boll rutan innan	
101	62	2D	Blixt och dunder och brak! [...] Jag vet inte vad som hindrar mig från att skicka	Ska ni pina mig ännu mer?	Haddock arg över att inte få ha rökt sin pipa (denna gången heller)	

			er till schavotten, anfakta!...			
--	--	--	------------------------------------	--	--	--